

Helse- og omsorgsdepartementet
Krisestab HOD
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

Deres ref.: Covid-19 oppdrag 304
Vår ref.: 21/1608-3
Saksbehandler: Marit Kildal
Dato: 19.01.2021

Svar på Covid-19 oppdrag fra HOD 304 - Om vurdering av forkortet smittekarantene ved testing

Vedlagt finnes svar på dette oppdraget.

Oppsummering

- PCR test dag 7 eller antigen hurtigtest på dag 8 etter eksponering eller innreise er følsomme nok til å kunne likestilles med 10 dager i karantene og kan dermed gi grunnlag for å avslutte karantene. Det vil innebære forkorting av karantenetiden med 1–2 dager.
- PCR-test anbefales som førstevalg for forkorting av karantenetid. Antigen hurtigtest tatt på dag 8 etter eksponering eller innreise kan likestilles med PCR-test. Formålet er at flest mulig skal velge å teste seg ut av karantene fremfor 10 dagers karantene.
- Smittekarantene som følge av kontakt med asymptomatisk person vurderes ikke annerledes enn smittekarantene som følge av nærkontakt med personer med symptomer.
- Løsningen vurderes som likeverdig med 10 dager i karantene, og kan benyttes av alle, også personer som før ankomst til Norge har oppholdt seg i Sør-Afrika eller Storbritannia. Løsningen bør være frivillig, slik at de som ikke ønsker test kan være 10 dager i karantene.
- Ved begrenset testkapasitet, bør test for utbruddshåndtering prioriteres framfor test med formål om forkorting av karantene

Oppdraget er besvart i nært samarbeid med Folkehelseinstituttet (FHI) og deres vurdering er vedlagt i sin helhet.

Vennlig hilsen

Johan Georg Røstad Torgersen e.f.
direktør

Jon Hilmar Iversen
konsulent

Dokumentet er godkjent elektronisk

HelseDirektoratet

Divisjon kvalitet og forløp

Jon Hilmar Iversen

Postboks 220 Skøyen, 0213 OSLO • Besøksadresse: Vitaminveien 4, Oslo • Tlf.: (+47) 47 47 20 20

Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helseDir.no • www.helseDirektoratet.no

Kopi:
FOLKEHELSEINSTITUTTET, Utbrudd @fhi.no

Svar på covid-19-oppdrag fra HOD 304 - Om forkortet smittekarantene ved testing

---

Oppsummering

- PCR test dag 7 eller antigen hurtigtest på dag 8 etter eksponering eller innreise er følsomme nok til å kunne likestilles med 10 dager i karantene og kan dermed gi grunnlag for å avslutte karantene. Det vil innebære forkortning av karantenetiden med 1–2 dager.
- PCR-test anbefales som førstevalg for forkortning av karantenetid. Antigen hurtigtest tatt på dag 8 etter eksponering eller innreise kan likestilles med PCR-test. Formålet er at flest mulig skal velge å teste seg ut av karantene fremfor 10 dagers karantene.
- Smittekarantene som følge av kontakt med asymptomatisk person vurderes ikke annerledes enn smittekarantene som følge av nærkontakt med personer med symptomer.
- Løsningen vurderes som likeverdig med 10 dager i karantene, og kan benyttes av alle, også personer som før ankomst til Norge har oppholdt seg i Sør-Afrika eller Storbritannia. Løsningen bør være frivillig, slik at de som ikke ønsker test kan være 10 dager i karantene.
- Ved begrenset testkapasitet, bør test for utbruddshåndtering prioriteres framfor test med formål om forkortning av karantene

Oppdraget er besvart i nært samarbeid med Folkehelseinstituttet (FHI) og deres vurdering er vedlagt i sin helhet.

Oppdraget fra Helse- og omsorgsdepartementet

Helse- og omsorgsdepartementet viser til svar på oppdrag 264. I dette svaret foreslår både Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet at smittekarantene kan avsluttes ved negativ PCR-test tatt 7 døgn etter eksponering.

Helsedirektoratet bes om, i samråd med Folkehelseinstituttet, å besvare følgende spørsmål:

- *Skal det være krav til 1 eller 2 tester ved forkortning av karantenetid ved smittekarantene?*
- *Dersom det stilles krav om to tester, når skal første test være tatt?*
- *Skal det være krav om PCR-test eller antigen hurtigtest? Skal det være forskjellig krav dersom det skal stilles krav til 2 tester?*
- *Skal det være særregulering av tilfeller hvor personen er i smittekarantene som følge av kontakt med en asymptomatisk person?*
- *Vil det være tilfeller der denne løsningen ikke kan benyttes?*

Vi ber Helsedirektoratet om å utferdige utkast til ny § 4c som regulerer både forkortning av smitte- og innreisekarantene ved testing.

*Frist for svar på oppdraget: **Tirsdag 19. januar kl 12.00** (fristen er justert fra mandag 18. januar kl 14.00).*

1. Rettslig utgangspunkt

Forkorting av innreisekarantene ved testing er i dag regulert i covid-19-forskriften § 4c. Bestemmelsen lyder:

"Innreisekarantene etter § 4 første ledd bokstav a forkortes dersom personen dokumenterer to negative testresultater i karantenetiden ved:

- a. første test som er tatt innen tre dager etter ankomst, og kan være antigen hurtigtest eller PCR-test, og*
- b. andre test som er PCR-test og som tidligst er tatt syv dager etter ankomst.*

Første ledd gjelder ikke personer som har oppholdt seg i Storbritannia i de siste 14 dager før ankomst til Norge."

2. Vurdering

2. 1 Skal det være krav til 1 eller 2 tester ved forkorting av karantenetid ved smittekarantene?

FHI skriver:

Beregninger av smittevernmessig effekt ved forkorting av karantenetid er estimert med PCR tatt dag 7. Det er vurdert at det er minst like sikkert å avslutte karantene når det foreligger negativt PCR svar tatt tidligst dag 7 som 10 fulle dager i karantene. Begge regimene forutsetter at karantenen gjennomføres uten at det er risiko for ny smitteeksponering i karantenetida. Under denne forutsetningen er risikoen for å utvikle sykdom etter avsluttet karantene på hhv dag 8 med test, eller dag 10 uten test, tilstrekkelig lav til at det ikke er nødvendig med ekstra tiltak utover karantenetida.

Det vil være positivt om mange nærkontakter velger å teste seg ut på dag 7 framfor å være 10 dager i karantene. Da vil man i større grad vil få avdekket smitte blant nærkontakter, som er i en gruppe med høy risiko, slik at man får smittesporet rundt dem. For at forkortet karantenetid skal ha likeverdig smittevernmessig effekt som 10 fulle dager i karantene, er det tilstrekkelig at det kun settes absolutt krav om én test på dag 7 (8). Den første testen har ikke relevans for om karantene kan forkortes.

I tillegg bør det tilstrebes at nærkontakter tar en test tidlig i karantenetiden, men begrunnelsen for denne bør være fremskyndet smittesporing, ikke forkortet karantene. Den første testen er viktig for rask isolering av eventuelt smittede, raskere smittesporing og karantenesetting av nærkontakter. Dette er særlig viktig for å hindre smitte innad i husstander eller andre steder der personer bor tett, og mindre viktig dersom den karantenesatte bor alene. Ved tidlig testing kan eventuelt smittede tilbys erstatningsbolig dersom hen bor tett med andre som ikke er smittet. Erfaringsmessig er det ikke vanskelig å få folk til å teste seg for å beskytte sine omgivelser. En slik test kan være enten antigen hurtigtest eller PCR.

Det er viktig å huske at "gulroten" som tilbys for å få folk til å velge å forkorte karantene ved test er maksimalt to dager kortere karantenetid. Mange steder har 2 døgnns svartid, og da vil man kun få én dag mindre i karantene. Når

det i tillegg kan være vanskelig og smertefullt å få testet seg, og de dagene som forkortes nødvendigvis vil være en lørdag og/ eller søndag for mange, vil mange tenke at det ikke er noe å vinne på dette.

Det er testen på dag 7 som gjør at dette regimet er likeverdig med 10 dager i karantene, derfor bør

det kun være denne som avkreves for å forkorte karantene for både smitte- og innreisekarantene. Første test bør derfor ikke omtales i denne paragrafen. Dette vil ikke få betydningen for testregimet for innreisende, for de er allerede pålagt en test ved ankomst i § 4 d (og før ankomst etter §4b) uavhengig av muligheten for forkorting av karantene.

Dersom kravet om to tester likevel beholdes som forutsetning for forkorting av innreisekarantene kan det imidlertid diskuteres om den også bør være pålagt de i smittekarantene:

Argumenter for anbefalt første test (det vil si at krav om første test ikke omtales i denne paragrafen):

- Smittevernmessig er det kun test tatt på dag 7 som bør tillegges betydning for å komme ut av karantenen tidligere
- Krav om 2 tester for å slippe maksimalt to dager i karantene vil gjøre at færre velger dette alternativet
- Vi tror at vel så mange vil ta en 1. test hvis begrunnelsen er å hindre videre smitte i sitt nærmiljø som hvis de kan velge at et regime med to pålagte tester for å slippe inntil maksimalt to dager i karantene.
- Ved anbefaling er det lettere å være fleksibel mht til hvilken dag testen skal gjennomføres, slik at man får plassert testen riktiger i forhold til eksponeringen og reduserer behovet for testing i helger og kvelder.
- Det er begrenset testkapasitet. Pålagt testing kan fortrenge viktigere testing.
- Noen steder brukes smittekarantene mer liberalt enn nærkontaktdefinisjonen tilsier, blant annet settes hele trinn eller skoler i karantene.
- Reglene bør være enklest mulig.

Argumenter for pålagt første test i smittekarantene (dersom slikt krav opprettholdes i denne paragrafen for innreisekarantene):

- Personer som er nærkontakter har høyere risiko for å være smittet enn personer i innreisekarantene, mens det er mindre risiko for at de har en ny variant. Ut fra prinsippet om forholdsmessighet, er det derfor naturlig at regimet for de i smittekarantene er omtrent like strengt som for de i innreisekarantene.
- Reglene bør være likest mulig for ulike typer karantene.

HelseDirektoratet er enig med FHI i deres vurderinger. Personer som får nyoppståtte symptomer etter dag 8 bør som generell anbefaling testes på nytt. Enkelte kan utvikle symptomer så lenge som 3 uker etter eksponering, i mange land er det fortsatt 14 dagers karantene.

2.2 Dersom det stilles krav om to tester, når skal første test være tatt?

FHI skriver:

Første test bør ideelt tas ca. 3 døgn etter en kjent eksponering. Test rett etter en enkelt eksponering har liten verdi. Ved ukjent eller kontinuerlig eksponering, for eksempel ved pågående smitte innad i et miljø eller i en husstand, kan det imidlertid være en fordel om testen tas straks. Det bør derfor ikke kreves at den første testen i smittekarantene tas på en eksakt dag, da dette kan avstedkomme store praktiske problemer uten at det er smittevernmessig berettiget. Tidsangivelsen bør derfor angis som et intervall, for eksempel slik:

- *Første test i smittekarantene tas innen 5 døgn, gjerne på dag 3. Hvis dette ikke er mulig, er test tatt dag 7 nok.*
- *Første test etter innreise tas innen 1 døgn (jf påbud om test i §4 d)*

HelseDirektoratet er enig i FHIs vurdering.

2.3 Skal det være krav om PCR-test eller antigen hurtigtest? Skal det være forskjellig krav dersom det skal stilles krav til 2 tester?

FHI skriver:

Den siste testen som tas i et regime for å forkorte karantene bør være PCR. I dette tilfellet betyr det at testen tatt dag 7 bør være PCR.

Hvis PCR ikke er tilgjengelig eller har svartid på over 2 døgn, bør antigen hurtigtest kunne benyttes, både for å forkorte innreisekarantene og smittekarantene, men da en dag senere, dvs dag 8. Resultatet blir det samme; man kan i praksis tidligst gå ut av karantene etter denne bestemmelsen på dag 8 enten man tar PCR på dag 7 eller hurtigtest på dag 8.

Det stilles ikke krav til testmetode for den første testen, som jo heller ikke får betydning for antall dager i karantene.

HelseDirektoratet er enig i FHIs vurdering. Forskriften bør stille krav om at dersom testen tas på dag 7, så må det være PCR. I områder med lang svartid eller dårlig testkapasitet kan antigen hurtigtester på dag 8 benyttes. Dette for at flest mulig skal velge å teste seg fremfor å sitte i 10 dager i karantene uten testing.

2.4 Skal det være særregulering av tilfeller hvor personen er i smittekarantene som følge av kontakt med en asymptomatisk person?

HelseDirektoratet er enig med FHI i at det ikke bør være særregulering av tilfeller hvor personen er i smittekarantene som følge av kontakt med en asymptomatisk person.

2.5 Vil det være tilfeller der denne løsningen ikke kan benyttes?

FHI skriver:

Løsningen vurderes som likeverdig med 10 dager i karantene, og kunne benyttes av alle. Løsningen bør være frivillig, slik at de som ikke ønsker test kan være 10 dager i karantene.

Ved begrenset testkapasitet, bør test for utbruddshåndtering og ikke test for å forkorte karantene prioriteres.

HelseDirektoratet er enig i FHIs vurdering. Som det også fremgår av FHIs innspill i oppdrag 264 så vil forkorting av karantene ved testing også kunne benyttes av personer som de siste 14 dager før ankomst til Norge har oppholdt seg i Sør-Afrika eller Storbritannia.

3. Testkapasitet

Testkapasiteten er under press. I likhet med FHI vil vi anbefale at ved begrenset testkapasitet, bør test for utbruddshåndtering prioriteres framfor test for å forkorte karantene. Det er derfor viktig at bestemmelsen ikke gir uttrykk for at personer har rett til test for å forkorte karantene. Dette er søkt ivaretatt ved at begrepet "kan" er tatt inn i forslaget til ny bestemmelse.

4. Forslag til endring i covid-19-forskriften

HelseDirektoratet er i oppdraget bedt om å utferdige utkast til ny § 4c som regulerer både forkorting av smitte- og innreisekarantene ved testing. Vi har følgende forslag til ny § 4c:

§ 4c. Forkortet karantene ved testing

Karantene etter § 4 kan forkortes dersom personen dokumenterer negativt testresultat i karantenetiden ved PCR-test som tidligst er tatt syv døgn etter ankomst eller syv døgn etter nærkontakten. Antigen hurtigtest kan benyttes dersom denne er tatt tidligst åtte døgn etter ankomst eller etter nærkontakten.

Ettersom forkorting av karantene ved testing skal kunne benyttes av alle, så vil dette medføre at § 4b første ledd bokstav b om krav om testing for de som har oppholdt seg i Storbritannia eller Sør-Afrika mv. også må endres, f eks slik:

Personer som har oppholdt seg i Storbritannia eller Sør-Afrika i løpet av de siste 14 dager før ankomst til Norge og er tolv år eller eldre, skal teste seg for SARS-CoV-2 med testmetoden PCR

- a. *første gang med testmetoden PCR så snart som mulig og senest 24 timer etter ankomst til Norge, og*

- b. deretter tidligst 7 døgn etter ankomst til Norge, og resultatet må foreligge før karantenen avsluttes.
Antigen hurtigtest kan benyttes som andre test dersom denne er tatt åtte døgn etter ankomst.

Oppdrag 304 om forkortet smittekarantene ved testing

Helse- og omsorgsdepartementet viser til svar på oppdrag 264. I dette svaret foreslår både Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet at smittekarantene kan avsluttes ved negativ PCR-test tatt 7 døgn etter eksponering. Helsedirektoratet bes om, i samråd med Folkehelseinstituttet, å besvare følgende spørsmål:

- Skal det være krav til 1 eller 2 tester ved forkorting av karantenetid ved smittekarantene?
- Dersom det stilles krav om to tester, når skal første test være tatt?
- Skal det være krav om PCR-test eller antigen hurtigtest? Skal det være forskjellig krav dersom det skal stilles krav til 2 tester?
- Skal det være særregulering av tilfeller hvor personen er i smittekarantene som følge av kontakt med en asymptomatisk person?
- Vil det være tilfeller der denne løsningen ikke kan benyttes?

Vi ber Helsedirektoratet om å utferdige utkast til ny § 4c som regulerer både forkorting av smitte- og innreisekarantene ved testing.

Frist for svar på oppdraget: **tirsdag 19. januar kl. 12.00**

Kontaktperson i Helse- og omsorgsdepartementet: Atle Gøhtesen. Tlf. nr. 92 45 91 02.

Folkehelseinstituttets vurdering

Oppsummert:

Det bør være mulig å teste seg ut av både smitte- og innreisekarantene på dag 7. PCR tatt på dag 7 er like sikkert som 10 dager i karantene og har i tillegg andre fordeler. Det er derfor ønskelig at mange velger dette alternativet.

Første test har ikke relevans for forkorting av karantene og bør ikke omtales i denne paragrafen. Ved innreise, er tester før og ved ankomst allerede pålagt etter § 4 b og §4d, uavhengig av karanteneforkorting. Ved smittekarantene vil det også være ønskelig med en tidlig test, men da med begrunnelse i raskere smittesporing, ikke forkortet karantene.

Testmetode for forkortet smitte- og innreisekarantene bør være PCR, eller hvis PCR ikke er tilgjengelig: Antigen hurtigtest tatt tidligst dag 8.

1. Skal det være krav til 1 eller 2 tester ved forkorting av karantenetid ved smittekarantene?

Beregninger av smittevernmessig effekt ved forkorting av karantenetid er estimert med PCR tatt dag 7. Det er vurdert at det er minst like sikkert å avslutte karantene når det foreligger negativt PCR svar

tatt tidligst dag 7 som 10 fulle dager i karantene. Begge regimene forutsetter at karantenen gjennomføres uten at det er risiko for ny smitteeksponering i karantenetida. Under denne forutsetningen er risikoen for å utvikle sykdom etter avsluttet karantene på hhv dag 8 med test, eller dag 10 uten test, tilstrekkelig lav til at det ikke er nødvendig med ekstra tiltak utover karantenetida.

Det vil være positivt om mange nærkontakter velger å teste seg ut på dag 7 framfor å være 10 dager i karantene. Da vil man i større grad vil få avdekket smitte blant nærkontakter, som er i en gruppe med høy risiko, slik at man får smittesporet rundt dem. For at forkortet karantenetid skal ha likeverdig smittevernmessig effekt som 10 fulle dager i karantene, er det tilstrekkelig at det kun settes absolutt krav om én test på dag 7 (8). Den første testen har ikke relevans for om karantene kan forkortes.

I tillegg bør det tilstrebes at nærkontakter tar en test tidlig i karantenetiden, men begrunnelsen for denne bør være fremskyndet smittesporing, ikke forkortet karantene. Den første testen er viktig for rask isolering av eventuelt smittede, raskere smittesporing og karantenesetting av nærkontakter. Dette er særlig viktig for å hindre smitte innad i husstander eller andre steder der personer bor tett, og mindre viktig dersom den karantenesatte bor alene. Ved tidlig testing kan eventuelt smittede tilbys erstatningsbolig dersom hen bor tett med andre som ikke er smittet. Erfaringsmessig er det ikke vanskelig å få folk til å teste seg for å beskytte sine omgivelser. En slik test kan være enten antigen hurtigtest eller PCR.

Det er viktig å huske at "gulroten" som tilbys for å få folk til å velge å forkorte karantene ved test er maksimalt to dager kortere karantenetid. Mange steder har 2 døgn's svartid, og da vil man kun få én dag mindre i karantene. Når det i tillegg kan være vanskelig og smertefullt å få testet seg, og de dagene som forkortes nødvendigvis vil være en lørdag og/ eller søndag for mange, vil mange tenke at det ikke er noe å vinne på dette.

Det er testen på dag 7 som gjør at dette regimet er likeverdig med 10 dager i karantene, derfor bør det kun være denne som avkreves for å forkorte karantene for både smitte- og innreisekarantene. Første test bør derfor ikke omtales i denne paragrafen. Dette vil ikke få betydningen for testregimet for innreisende, for de er allerede pålagt en test ved ankomst i § 4 d (og før ankomst etter §4b) uavhengig av muligheten for forkorting av karantene.

Dersom kravet om to tester likevel beholdes som forutsetning for forkorting av innreisekarantene kan det imidlertid diskuteres om den også bør være pålagt de i smittekarantene:

Argumenter for *anbefalt* første test (det vil si at krav om første test ikke omtales i denne paragrafen):

- Smittevernmessig er det kun test tatt på dag 7 som bør tillegges betydning for å komme ut av karantenen tidligere
- Krav om 2 tester for å slippe maksimalt to dager i karantene vil gjøre at færre velger dette alternativet
- Vi tror at vel så mange vil ta en 1. test hvis begrunnelsen er å hindre videre smitte i sitt nærmiljø som hvis de kan velge at et regime med to pålagte tester for å slippe inntil maksimalt to dager i karantene.
- Ved anbefaling er det lettere å være fleksibel mht til hvilken dag testen skal gjennomføres, slik at man får plassert testen riktigere i forhold til eksponeringen og reduserer behovet for testing i helger og kvelder.
- Det er begrenset testkapasitet. Pålagt testing kan fortrenge viktigere testing.
- Noen steder brukes smittekarantene mer liberalt enn nærkontaktdefinisjonen tilsier, blant annet settes hele trinn eller skoler i karantene.

- Reglene bør være enklest mulig.

Argumenter for *pålagt* første test i smittekarantene (dersom slikt krav opprettholdes i denne paragrafen for innreisekarantene):

- Personer som er nærkontakter har høyere risiko for å være smittet enn personer i innreisekarantene, mens det er mindre risiko for at de har en ny variant. Ut fra prinsippet om forholdsmessighet, er det derfor naturlig at regimet for de i smittekarantene er omtrent like strengt som for de i innreisekarantene.
- Reglene bør være likest mulig for ulike typer karantene.

2. Dersom det stilles krav om to tester, når skal første test være tatt?

Første test bør ideelt tas ca. 3 døgn etter en kjent eksponering. Test rett etter en enkelt eksponering har liten verdi. Ved ukjent eller kontinuerlig eksponering, for eksempel ved pågående smitte innad i et miljø eller i en husstand, kan det imidlertid være en fordel om testen tas straks. Det bør derfor ikke kreves at den første testen i smittekarantene tas på en eksakt dag, da dette kan avstedkomme store praktiske problemer uten at det er smittevernmessig berettiget. Tidsangivelsen bør derfor angis som et intervall, for eksempel slik:

- Første test i smittekarantene tas innen 5 døgn, gjerne på dag 3. Hvis dette ikke er mulig, er test tatt dag 7 nok.
- Første test etter innreise tas innen 1 døgn (jf påbud om test i §4 d)

3. Skal det være krav om PCR-test eller antigen hurtigtest? Skal det være forskjellig krav dersom det skal stilles krav til 2 tester?

Den siste testen som tas i et regime for å forkorte karantene bør være PCR. I dette tilfellet betyr det at testen tatt dag 7 bør være PCR.

Hvis PCR ikke er tilgjengelig eller har svartid på over 2 døgn, bør antigen hurtigtest kunne benyttes, både for å forkorte innreisekarantene og smittekarantene, men da en dag senere, dvs dag 8. Resultatet blir det samme; man kan i praksis tidligst gå ut av karantene etter denne bestemmelsen på dag 8 enten man tar PCR på dag 7 eller hurtigtest på dag 8.

Det stilles ikke krav til testmetode for den første testen, som jo heller ikke får betydning for antall dager i karantene.

4. Skal det være særregulering av tilfeller hvor personen er i smittekarantene som følge av kontakt med en asymptomatisk person?

Nei det bør det ikke være.

5. Vil det være tilfeller der denne løsningen ikke kan benyttes?

Løsningen vurderes som likeverdig med 10 dager i karantene, og kunne benyttes av alle. Løsningen bør være frivillig, slik at de som ikke ønsker test kan være 10 dager i karantene.

Ved begrenset testkapasitet, bør test for utbruddshåndtering og ikke test for å forkorte karantene prioriteres.

Vurdering av sosiale konsekvenser

De foreslåtte endringene antas å utjevne, heller enn å forsterke, sosiale forskjeller:

- Mulighet for forkorting av karantene kan redusere de økonomiske barrierene for å gjennomføre karantenetida noe.
- Den første testen i karantenetida vil særlig være viktig for å redusere smitte i store familier og på steder der folk bor tett.

Merknad

FHI ber om at vurderingen i sin helhet, inklusiv grafisk utforming, legges ved i det endelige svaret til HOD.